

Katolícka univerzita v Ružomberku

Filozofická fakulta

Katedra filozofie

Hrabovská cesta 1/1652

034 01 Ružomberok

Tel.: 044/4332445, fax: 044/4332443

Váž. pán dekan
ThLic. Miloš Lichner, SJ
Trnavská univerzita v Trnave
Teologická fakulta
Kostolná 1
P.O.Box 173
914 99 Bratislava

14. 1. 2013

TF-8/2013-110

13 Feb 13

Vec: Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Ružomberok, 9.1.2013

Autor: PhDr. Rastislav Nemeč, PhD.

Názov: K problematike *oratio mentalis* u neskorého Ockhama

Rastislav Nemeč si ako predmet svojej habilitačnej práce vybral náročnú tému. Pri jej spracovaní sa ukazuje ako vynikajúci znalec danej problematiky, latinčiny, iných svetových jazykov, drobných významových odtieňov. Autor formuluje v úvode cieľ práce, ktorým je poukázať na Ockhamovu teóriu *oratio mentalis* v jeho neskorých dielach a priblížiť ju ako základné kritérium prítomné v rozličných oblastiach. Tým Ockham podľa názorov niektorých autorov (Perler, Honnefelder) dosahuje „propozicionalizáciu“ myslenia, čiže používanie mentálneho jazyka. Autor si vybral špecifický aspekt Ockhamovej tvorby, a tento sa mu podarilo aj splniť. Autor to robí pomocou pojmového aparátu Ockhama či iných stredovekých filozofov, ale často aj pomocou pojmového aparátu modernej analytickej filozofie. Niekedy aj porovnáva výsledky Ockhama s názormi analytických filozofov, ale tam sa už nepúšťa do takých detailov ako pri analýze diela Ockhama. Autor si podrobne všíma doterajšie skúmanie danej témy, odhaľuje jej nedostatky, prináša vlastné názory a posúva tak vývoj interpretácie tejto témy ďalej, a to vo svetovom meradle. Okrem týchto detailných aspektov by bolo vhodné všímať si aj dôsledky náuky Ockhama, ako na to ešte poukážem.

Autor po predstavení témy, stavu skúmania v tejto oblasti a obsahu práce sa púšťa už do jej jednotlivých častí. Mohol ešte podrobnejšie priblížiť metódu svojej práce. Autor prácu člení na päť kapitol. Na začiatku prvej kapitoly predstavuje epistemológiu Ockhama ako východisku svojho skúmania, ako aj intuitívne a abstraktívne poznanie u Dunsca Scota, z ktorého Ockham vychádzal a ktorého názory aj mierne alebo aj významnejšie modifikoval. Po predstavení epistemológie si všima v druhej kapitole logicko-sémantické východiská Ockhamovho skúmania, pričom si všima aj Aristotela a Boethia. Ako kľúčové sa ukazuje Boethiovo rozlíšenie termínov na mentálne, hovorené a písané, ktoré prevzal aj Ockham. Na to nadväzuje vysvetlenie supozície a rozdelenie termínov u Ockhama, ktoré je takisto kľúčové pre ďalšie skúmanie. V tretej kapitole si všima entia rationis a transcendentáliá u Ockhama. Vo štvrtej kapitole analyzuje teóriu supozície u Ockhama, najmä personálnu supozíciu. V piatej kapitole analyzuje prechod od mentálneho termínu k mentálnej propozícii. Všima si úmysel autora, úlohu spojky a vzťah medzi konotatívnymi termínmi a nominálnou definíciou. Pritom sa snaží nájsť východisko medzi takmer protikladnými názormi Spadeho a Panaccia, pričom nachádza vlastné riešenie, ktoré je bližšie Panacciovi, aj keď aj u neho nachádza nedostatky. Autor nielen predstavuje názory Ockhama k danej téme, ale všima si aj viaceré rozličné interpretácie, snaží sa medzi nimi sprostredkovať, hľadať vlastný pohľad, ktorý aj zdôvodňuje. Často sa mu to pomerne kvalitne darí, niekedy jeho názor nie je tak jasný a jasne formulovaný (napr. na s. 86). Pri vysvetľovaní supozície u Tomáša Akvinského (s. 122) si mohol všimnúť aj svoju interpretáciu supozície u Tomáša Akvinského.¹ Pri predstavovaní problému viet o budúcom čase (s. 145) si mohol všimnúť aj názory Tomáša Akvinského, podľa ktorého sú tieto výroky pravdivé.

V práci sa nachádza niekoľko chýb či nejasných tvrdení. Napr. na s. 152: túto má jednoduchú štruktúru alebo nie, na s. 41 nie je jasné, v čom sa Boehner mylí. Práci by preto ešte prospela aj určité jazykové doladenie na niektorých miestach, niektoré vety sa zdajú byť nedokončenými. Spomeniem niektoré ďalšie tlačové chyby: s. 20, pozn. 42: *sufficienter*, s. 23: ako ich intelekt zamýšľať, ... *aprehenzívneho* akt, s. 50, pozn. 140: predstavu *modistvo*, s. 51: doklazuje, s. 63, pozn. 181: *Terrminus ... anirnae*, s. 83, pozn. 234: *singificatur*, s. 98: *poznať*, s. 99, pozn. 281: *intetiones*, s. 102, pozn. 291: *illoorum*, s. 103: *exteziou*, s. 115, pozn. 331: *significatq*, s. 116, pozn. 332: kritiku *modistvo*, s. 128, pozn. 372: nie je jasné zdôvodnenie, s. 134: *Predikátu as týka*, s. 143, pozn. 413: *tahs*, s. 144: *súčaseje*, s. 162: *Ak poznania*, s. 163: v prípade mentálnej viet, s. 164, pozn. 458: *predpokald*, pozn. 459:

---

¹ Porov. VOLEK, P.: *Sémantika Tomáša Akvinského*. In: *Organon F*, roč. 10, r. 2003, č. 3, s. 261-282.

predicaum, s. 167, pozn. 466: termínov, s. 173: homo est humanitas (má byť hominitas), s. 176, pozn. 484: Súade.

Viacere diela z poznámok nie sú uvedené v zozname literatúry, napr.: s. 42, pozn. 117: CHATTON, W.: *Reportatio super Sententiam*, s. 128, pozn. 374: HARAJ, I.: *Vlastné meno v myslení antiky a stredoveku*, 136, pozn. 389: GEACH, P.: *Reference and Generality*, s. 171, pozn. 476: McCORD ADAMS, M.: *William Ockham*, slovenský preklad Ockhama v diele: *Antológia. Patristika a scholastika*. Chabada, M., Andoková, M. (eds.).

V závere autor prehľadne zhrňuje výsledky svojho skúmania. Výsledkom je to, že v mentálnom jazyku nemôže ísť o ideálny jazyk, lebo predpokladá existenciu iných konotatívnych termínov v intelektu. Autor prináša aj ďalšie výsledky svojho skúmania, čo už nechám pre čitateľov. Dobré by bolo jasne zvýrazniť, čo je originálnym príspevkom Nemca k danej téme, čím sa líši jeho interpretácia od iných doteraz dosiahnutých výsledkov v danej problematike.

Autor skúmal určitý pomerne detailný aspekt náuky Ockhama. Mentálny jazyk podľa Ockhama v interpretácii Panaccia sa nápadne podobá Fodorovmu chápaniu priority mentálneho jazyka (s. 179). Nebude tento dôsledok následkom nominalizmu? A nevedie nominalizmus k materializmu? Preto dávam autorovi toto ako otázku, aby na ňu zodpovedal. Totiž ak podľa Ockhamovho nominalizmu všeobecniny (univerzáliá) nejestvujú, padá tým aj hlavný argument Tomáša Akvinského pre nemateriálnosť ľudskej duše, na ktorú poukazujú všeobecniny, pričom ich používanie musí byť činnosťou nemateriálnej duše. Podobne vedie nominalizmus u niektorých autorov, zrejme aj u Fodora, k materializmu vo filozofii mysle. Nemcove vyjadrenia k nominalizmu Ockhama či jeho chápaní všeobecnín nie sú celkom jasné.

Nemcova práca je originálna, prínosná, preto ju odporúčam po úpravách publikovať a odporúčam jej autora k ďalšiemu habilitačnému konaniu. Navrhujem po úspešnej obhajobe udeliť Nemcovi vedecko-pedagogický titul docent v odbore systematická filozofia.

prof. Dr. phil. fac. theol. Peter Volek